

GHIGIU IRINA-NICOLETA

GHIGIU IRINA-NICOLETA

**PROTECȚIA JURIDICĂ
A DREPTURILOR LINGVISTICE
ALE MINORITĂȚILOR NAȚIONALE**

**Editura Universitaria
Craiova, 2017**

Referenți științifici:

Prof.univ.dr. Dan Claudiu Dănișor

Prof.univ.dr. Ștefan Deaconu

Copyright © 2017 Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHIGIU, IRINA-NICOLETA

Protecția juridică a drepturilor lingvistice ale minorităților naționale

/ Ghigiu Irina-Nicoleta. - Craiova: Universitaria, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1263-1

34

81

CAPITOLUL I

MINORITĂȚILE NAȚIONALE ȘI DREPTUL LA IDENTITATE

SECȚIUNEA I. MINORITĂȚILE NAȚIONALE

§1. Noțiunea de minoritate națională

1. Geneza conceptului de minoritate națională

Evoluția istorică a preocupărilor privind protecția grupurilor minoritare poate fi împărțită și analizată în cadrul a trei mari perioade: perioada inițială; perioada Societății Națiunilor; perioada Organizației Națiunilor Unite.¹

În perioada inițială, în raport de anumite situații, au fost încorporate în unele tratate internaționale clauze de protecție, în special a unor minorități religioase, fără a exista o organizare sistematică în această privință.

Perioada Societății Națiunilor își are începutul după încetarea Primului Război Mondial și are ca particularitate încheierea unor tratate de către Societatea Națiunilor cu unele state și adoptarea unor declarații unilaterale de către alte state privind protecția minorităților naționale în zona Europei centrale și de Est. Protecția juridică a minorităților naționale instituită în perioada Societății Națiunilor a avut un caracter particular² deoarece se referea numai la unele state. Ea și-a încetat efectele juridice în același timp cu dispariția Societății Națiunilor

Perioada Organizației Națiunilor Unite începe după cel de-al II-lea Război Mondial și se continuă și în prezent și se caracterizează prin eforturile și tendința de a stabili un anumit nivel internațional de protecție a drepturilor persoanelor aparținând unei minorități.

Problema minorităților naționale își are geneza în perioada modernă a Europei, care a fost dominată de conflictele religioase dintre diversele

---

¹ I. Diaconu, *Minoritățile. Statut. Perspective*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1996, p.21.

² I. Cloșcă, I.Suceavă, *Tratat de drepturile omului*, Ed. Europa Nova, Lugoj, 1995, p.33.

grupuri care locuiau pe același teritoriu, în statele care recunoscuseră o singură confesiune oficială.

Existența războaielor religioase a generat anumite îngrijorări în cadrul comunității internaționale. Se pune tot mai acut problema creerii unui sistem internațional de protecție a minorităților religioase. Un asemenea sistem avea să fie extins ulterior și cu privire la protecția minorităților etnice și lingvistice.

Primele tratate internaționale privind protecția minorităților religioase au cuprins dispoziții prin care se prevedea că protestanții și catolicii trebuie să trăiască împreună în liniște și pace³, precum și dispoziții în care se afirma principiul libertății și egalității religioase⁴. Acest principiu a fost confirmat ulterior în cadrul Congresului de la Viena din anul 1815.

În ciuda consacării și afirmării prin documentele internaționale a principiului libertății și egalității religioase ca parte a dreptului public european, în cadrul imperiilor multinaționale conflictele care erau generate de diferențele religioase au continuat.⁵

Complexitatea și gravitatea problemelor pe care le ridica existența minorităților a fost conștientizată de comunitatea internațională în perioada interbelică. Statele care s-au format după prăbușirea imperiilor țarist, otoman sau austro-ungar aveau pe teritoriile lor grupuri etnice, religioase și lingvistice care se diferențiau din punct de vedere cultural, religios și lingvistic de populația majoritară.

Această situație concretă a necesitat adoptarea unor tratate prin care să fie instituite obligații specifice pentru ocrotirea grupurilor minoritare. Au fost încheiate imediat după Primul Război Mondial tratate speciale privind minoritățile. Sunt relevante în acest sens tratatele încheiate cu Polonia la Versailles în anul 1919, cu Cehoslovacia și Iugoslavia la Saint Germain en Laye în anul 1919, cu România la Trianon în anul 1920 și cu Grecia la Sevres în anul 1920.⁶

---

³ Tratatul de la Augsburg din anul 1555.

⁴ Tratatul păcii din Westfalia din anul 1648.

⁵ I. Murar, E. S. Tănăsescu, Constituția României-comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p.61.

⁶ I. Diaconu, Minoritățile. Statut. Perspective, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1996, p.26.

În afară de încheierea de tratate privind protecția minorităților au fost utilizate ca instrumente cu valoare juridică obligatorie declarațiile individuale care au fost formulate de anumite state prin care acestea se angajau să protejeze minoritățile, ca o condiție pentru ca ele să fie admise în Societatea Națiunilor Unite (de exemplu: Albania în 1921, Lituania în 1922, Letonia în 1923, Estonia în 1923, Irak în 1932).

Tratatele și acordurile, precum și declarațiile individuale aveau ca obiective asigurarea egalității în fața legii cu ceilalți cetățeni ai statului, a persoanelor aparținând minorităților naționale și menținerea trăsăturilor și tradițiilor proprii ale grupurilor minoritare, cu evitarea asimilării lor forțate și cu accesul lor la viața publică.

În substanța lor, acordurile și declarațiile individuale privind protecția minorităților cuprindeau următoarele: angajamentul statelor de a proteja minoritățile etnice, religioase și lingvistice; protecția drepturilor necesare pentru păstrarea identității etnice, religioase și lingvistice a minorităților (dreptul de a utiliza propria limbă; dreptul la educație în limba maternă și cultură maternă; dreptul de a practica propria religie); acordarea de facilități pentru a permite ca limbile minoritare să fie folosite în fața tribunalelor, în comerț, în presă, în religie, în instituțiile caritabile, sociale și de educație; alocarea de fonduri publice în scopuri religioase și de educație pentru minorități; acordarea dreptului la cetățenie pentru ca membrii anumitor minorități să nu devină apatrizi.

Pentru garantarea⁷ protecției drepturilor minorităților, în tratate au fost introduse clauze care prevedeau că dispozițiile acestora nu puteau face obiectul derogărilor prin legi interne ordinare, iar orice modificări ale acestor prevederi se puteau face numai cu aprobarea dată de majoritatea Consiliului Societății Națiunilor.⁸

Sistemul de tratate conceput și impus de Societatea Națiunilor a fost un instrument important care a pus în valoare recunoașterea existenței

---

⁷ R.G. Paraschiv, *The human in the international law*, în *European Union's History, Culture and Citizenship*, Publishing House of Pitești University, Pitești, 2008.

⁸ I. Diaconu, *Minoritățile. Statut. Perspective*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1996, p.27.

minorităților și care a conferit persoanelor aparținând minorităților o anumită protecție privind folosirea limbii materne. Cu toate acestea, sistemul menționat a avut anumite lacune constând în caracterul său fragmentat și limitat la o anumită zonă a Europei, deși minoritățile și problemele lor existau în toată lumea.

Mai mult decât atât, el a fost legat direct de rezultatele primului Război Mondial și a fost impus unui număr restrâns de state, fără ca marile puteri să-și asume și ele aceleași obligații impuse statelor respective.

Evoluția ulterioară din Europa pe fondul dezvoltării doctrinei fasciste și naziste, care a fost impusă și promovată în anumite state de grupurile de la putere, a făcut ca ordinea stabilită prin tratatele mai înainte menționate să fie dezintegrată sub presiunea politicilor expansioniste și agresive ale Germaniei, care a culminat cu cel de-al II-lea Război Mondial.

După cel de-al II-lea Război Mondial, comunitatea internațională a pus accentul pe protecția drepturilor și libertăților omului. Carta Organizației Națiunilor Unite din anul 1945 adoptată la Conferința de la San Francisco, a proclamat promovarea și încurajarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie, fără a exista vreo mențiune cu privire la problematica minorităților.

Este de remarcat că prin promovarea principiului non-discriminării a fost atinsă și problema protecției minorităților⁹, chiar dacă principiul se referă la protecția omului ca ființă.

Problema protecției minorităților a fost abordată în anul 1948 când s-a propus includerea în Declarația Universală a Drepturilor Omului a unui articol asupra minorităților naționale. Propunerea a fost respinsă iar Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în cadrul Rezoluției intitulată „Soarta minorităților”, care a fost adoptată cu acest prilej, a motivat că Organizația Națiunilor Unite nu poate rămâne indiferentă față de soarta minorităților, dar este dificil să se adopte o soluție uniformă într-o problemă atât de complexă și delicată și care prezintă aspecte particulare în fiecare stat în care ea se ridică.

---

⁹ V. Duculescu, Protecția juridică a drepturilor omului, Ed. Lumina Lex, București, 2008, p.23.

Aceși concepție promovată de Carta Organizației Națiunilor Unite a fost îmbrățișată și în cadrul tratatelor de pace încheiate după cel de-al II-lea Război Mondial.

O excepție de la regula mai înainte menționată este întâlnită în Tratatul de Stat încheiat cu Austria în anul 1955, intitulat „Tratatul de Stat cu Austria pentru restabilirea unei Austrii independente și democratice” în care se prevedea pentru cetățenii austrieci din minoritatea slovenă și croată din Carintia, Burgenland și Styria că se vor bucura de aceleași drepturi și în condiții de egalitate cu toți cetățenii austrieci, inclusiv de dreptul de a avea organizații proprii și presă în limba proprie. Ei aveau dreptul la educație în limba slovenă sau croată, puteau participa la sistemul cultural, administrativ și judiciar din aceste teritorii în condiții egale cu ceilalți cetățeni austrieci.

Un pas important privind situația minorităților a fost făcut prin Pactul Internațional asupra Drepturilor Civile și Politice adoptat în anul 1966 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite care în articolul 27 cuprinde prevederi potrivit cărora în statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice, persoanele care fac parte din asemenea minorități nu vor fi private de dreptul de a se bucura în comun cu ceilalți membri ai grupului lor, de propria lor cultură, de a profesa și practica propria lor religie sau de a-și folosi propria limbă.

Declarația asupra drepturilor persoanelor care fac parte din minorități etnice, religioase și lingvistice adoptată în anul 1992 în cadrul Comisiei Drepturilor Omului a Organizației Națiunilor Unite aduce anumite elemente de clarificare și conturare a conceptului de minoritate, precum și asupra sistemului de protecție asupra persoanelor aparținând unui grup minoritar.

Declarația afirmă angajamentul statelor de a proteja existența și identitatea națională sau etnică, culturală, religioasă și lingvistică a minorităților de pe teritoriul lor și de a încuraja promovarea acesteia prin măsuri legislative și de altă natură.

În Declarație se prevede că persoanele care fac parte din minorități au dreptul de a se bucura de propria lor cultură, de a profesa și practica propria lor religie, de a-și folosi limba maternă în privat și în public, de a participa efectiv la viața economică, politică și religioasă, de a participa la luarea deciziilor

atunci când se pune problema minorităților respective și de a stabili și menține legături libere și pașnice cu membri ai grupului lor da și cu cetățeni ai altor state cu care sunt înrudiți național, etnic, religios sau lingvistic.

2. Valențe ale conceptului de minoritate în dreptul internațional

2.1. Conceptul de minoritate în sistemul Organizației Națiunilor Unite

În dreptul internațional nu există o definiție normativă a minorităților. O asemenea situație a generat probleme contradictorii în percepția statelor privind problema minorităților naționale. Există state care consideră că nu există niciun fel de minoritate pe teritoriul lor (de exemplu Franța sau unele state latino-americane) dar și state care recunosc existența minorităților pe teritoriile lor și care au cuprins în constituțiile lor dispoziții privind drepturile minorităților.

Această situație contradictorie a determinat dezbateri la nivelul Organizației Națiunilor Unite în vederea conturării unei definiții a minorităților.

Subcomisia Organizației Națiunilor Unite pentru prevenirea discriminării și protecției minorităților a propus în anul 1950 o definiție a conceptului de minoritate.¹⁰ Termenul de minoritate include numai acele grupuri nedominante ale populației, care posedă și doresc să-și mențină tradițiile sau caracteristicile etnice, religioase sau lingvistice stabile, evident diferite de cele ale restului populației. Minoritatea trebuie să includă în mod corespunzător un număr suficient de persoane pentru a putea dezvolta asemenea caracteristici, iar membrii unor asemenea minorități trebuie să fie loiali statului ai cărui cetățeni sunt. Această propunere nu a fost acceptată și în consecință nu a dobândit valoare normativă.

După această primă tentativă, a urmat o perioadă în care Subcomisia Organizației Națiunilor Unite pentru Protecția Drepturilor Omului și-a intensificat preocupările privind determinarea conceptului de minoritate și a comandat trei studii asupra acestei probleme.¹¹

Un prim studiu a fost elaborat în anul 1971 de către raportorul Francesco Caportorti, care a definit minoritatea ca „un grup numeric inferior

---

¹⁰ Doc. E/CN.4/358 din 30 ianuarie 1950.

¹¹ D. C. Dănișor, *Drept constituțional și instituții politice*, vol.I Teoria generală. Tratat, Ed. C.H.Beck, București, 2007, p.304.